АБУ ҲОМИД ҒАЗЗОЛИЙ

ИҲЙОУ УЛУМИД ДИН

- *Тавба*
- *Сўнгги манзил зикри*
- *Нафс тарбияси*
- *Тил офатлари*

Тошкент
2019

ЎЎК: 821.512.133-3(082)
КБК 84(5Ў)
Ў 16

Ў 16 [Матн]. – Тошкент: 2018. – 192 б.

ISBN 978-9943-5050-9-4 ЎЎК: 821.512.133-3(082)
КБК 84(5Ў)

Ояти каримлар таржимаси Қуръони каримнинг ўзбекча изоҳли таржимасидан олинди. Таржима ва изоҳлар муаллифи Шайх Алоуддин Мансур.

Нашрга тайёрловчи ва сўз боши муаллифи:
Рашид Зоҳид

ISBN 978-9943-5050-9-4
© Фозил Зоҳид.
© «______» МЧЖ, 2019.

ТАВБА САБОҒИ

Ҳар бир ишда ўзининг борлиги ва бирлигини намоён этиб қалбларга нурли йўл солган Зот – Оллоҳ таолога беадад ҳамду санолар бўлсин. Яратган эгамнинг дийдорига фақат салим қалб билан етиш мумкинлигини башорат этган ва бу йўлда инсониятга намуна бўлган ҳабиб Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломга, унинг аҳли байтлари ва асҳобига салавоту саломлар бўлсин.

«Жамият тараққиётининг асоси, уни муқаррар ҳалокатдан қутқариб қоладиган ягона куч - маърифатдир» - деган эди юртбошимиз зиёлилар билан бўлган бир суҳбатда.

Ҳақиқатан ҳам маърифатдан узоқлашган жамиятнинг ҳалокати муқаррар. Бугун ўзбек халқи мустақил тараққиёт йўлини танлаб, жаҳон ҳамжамиятига ўзининг бой тарихи, туганмас маънавий хазинаси билан қўшилаётган экан, бу қутлуғ сафарда маърифат сўзининг маъноси янада муҳимроқ аҳамият касб этади.

«Маърифат» сўзининг истилоҳий маъноси махсус луғат китобларида «Яратувчини танимоқ, англамоқ» дея таърифланган. Ҳикматга кўра, Яратувчини таниш ўзни танишдан бошланади, яъни мақсади ҳақни таниш бўлган инсон аввал ўзини танимоғи лозим. Хўш, ўзни таниш ҳолат эътибори билан қандай намоён бўлади? Кимки хулқини ислоҳ қилиш ҳаракатига тушган экан, у ўзни англаш сари қадам ташлаёт-

ган одамдир. Негаки, ҳеч ким «мен тўла маънода мукаммал инсонман, менинг бирорта айбим йўқ!» дейолмайди. Шунинг учун ҳам инсон зоти доимий ислоҳга, муттасил тарбияга муҳтож.

Шу маънода, улуғ маърифат соҳиби, бутун умрини маърифат тарғиботига, маърифий туйғунинг нозик қирраларини кашф этишга сарфлаган олим Абу Ҳомид Ғаззолийнинг «Иҳйоу улумид дин» («Дин илмларини жонлаштириш»)» асари алоҳида аҳамиятга молик. Ислом тарихида «ҳужжатул ислом» номи билан машҳур олим Абу Ҳомид Ғаззолийнинг асарлари ўзбек китобхонларига яхши таниш. Аслиятдан ва усмонли турк тилидан ўгирилган таржималар аллақачон халқимиз орасида оммалашиб бўлди. Ўзбек ўқувчисида Ғаззолий ва унинг асарлари ҳақида қайсидир даражада муаййан қараш шаклланди.

Ҳофиз Абу Фазл Ироқий «Иҳйоу улумид дин» китобига қилган «тахриж»[1]инининг муқаддимасида дейди: «Иҳйоу улумид дин» ҳалол ва ҳаромни танитадиган улуғ китоблардан биридир. Унда жамланган ҳукмлар қалбларга йўналтирилган. Китоб ёлғиз фуруъ[2] ва масойил[3] билан чекланиб қолмаган. Шу билан бирга, соҳилга қайтиш имконсиз бўладиган даражада тубсизликка ҳам шўнғиб кетилмаган. Балки унда зоҳир ва ботин илми қоришиб, маънолар энг гўзал ўринларда мавжланади ва аниқ, тиниқ, нафис лафзлар ичра оқади. Бу оқимнинг сифати мўътадилликдир».

Шайх Абдуллоҳ Идрус шундай дейди: «Барча сирлар калити Китоб[4] ва суннат[5]га эргашишдадир. Китоб ва суннатга эргашиш шариатга эргашиш, шариат эса «замон ажойиботи» деб номланган «Иҳйоу улумид дин» китобида шарҳланган».

---

[1] тахриж – маълум бир асарда келтирилган ҳадисларнинг ровийси ва санъат йўлларини аниқлаб, юзага чиқариш

[2] фуруъ – асосий масаладан келиб чиқувчи иккинчи даражали масалалар

[3] масойил – далиллар орқали ҳал қилинадиган муайян бир мавзудаги ишлар (масалалар)

[4] Китоб – Қуръони карим

[5] суннат – Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломнинг айтган сўзлари, қилган ишлари, сурати ва сийратига тегишли маълумотлар ("Ҳадис ва ҳаёт" китобининг I- жилдида суннат ҳақида батафсил маълумот берилган)

Солиҳ амалга шошилиш ва уни кечиктириш офатидан сақланмоқ баёни 164
III боб. Ўлим талвасаси ва шу ҳолатда қилиниши маҳбуб саналган ишлар 169
Ўлим онларида маҳбуб кўрилган амаллар баёни 178
Ўлим фариштаси билан учрашув онларидаги ҳасрат 181
IV боб. Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам ва хулофои рошидин вафотлари 187
Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи васалламнинг вафотлари 187
Абу Бакр сиддиқ розийаллоҳу анҳунинг вафотлари 205
Умар ибн Хаттоб розийаллоҳу анҳунинг вафотлари 208
Усмон ибн Аффон розийаллоҳу анҳунинг вафотлари 212
Али каррамаллоҳу важҳаҳунинг вафотлари 215
V боб. Халифалар, амирлар ва солиҳ инсонларнинг ўлим онларида айтган сўзлари 216
VI боб. Жаноза ва қабристон хусусида орифларнинг сўзлари, қабр зиёратининг ҳукми 220
Фарзанд ўлими хусусида салафларнинг сўзлари 223
VII боб. Ўлим моҳияти 226

Ўлимдан сўнг.
Иккинчи қисм 229
Сур чалинишининг баёни 229
Маҳшар ва унинг аҳли 234
Тернинг сифати 236
Қиёмат кунининг узунлиги 238
Қиёмат куни, унинг даҳшати ва номланишлари 239
Сўралиш 242
Мезон – тарозининг сифати 250
Даъвогарларнинг сифати ва мазлумлар ҳаққининг қайтарилиши 252
Сирот 261
Шафоат 265
Ҳавзи Кавсар 272
Жаҳаннам ва унинг даҳшатлари 275
Жаннат ва жаннат неъматлари 288
Жаннат деворлари, тупроқлари, дарахтлари ва дарёлари 295
Жаннат аҳлининг либоси, тўшаклари, сўрилари ва чодирлари 297
Жаннат аҳлининг таоми 299

Оҳу кўз ҳурлар ва ҳеч қачон қаримайдиган болалар........... 301
Жаннат аҳлининг сифатлари... 303
Оллоҳ Таолони кўриш 305
Оллоҳ Таоло раҳматининг кенглиги 306

НАФС ТАРБИЯСИ КИТОБИ

Ахлоқ тарбияси ва қалб
хасталикларининг муолажаси... 316
Гўзал хулқ фазилати ва ёмон хулқ мазаммати..................... 318
Яхши ва ёмон хулқ моҳияти... 324
Риёзат билан ахлоқ ўзгарадими? 331
Гўзал хулққа қандай эришилади?..................................... 336
Ахлоқий тарбия йўллари... 342
Қалб хасталигининг белгилари
ва унинг муолажаси 347
Нафс айбларини қандай билиш мумкин?............................ 350
Қалб хасталигининг манбаи шаҳватларга
эргашиш ва унинг муолажа йўли
шаҳватларни тарк этиш эканига шариат
ва аҳли басират далиллари.. 353
Гўзал хулқ белгилари 361
Бола тарбияси, одоб ва гўзал хулқ дарси 368
Муридликнинг шартлари ва
муриднинг даражалари.. 375

ТИЛ ОФАТЛАРИ КИТОБИ
(Тилнинг йигирма офати)

Тилдан етадиган улкан хатар ва жим юриш фазилати....... 388
Биринчи офат. Беҳуда гап 395
Иккинчи офат. Маҳмадоналик... 400
Учинчи офат. Ботил (ҳаққа зид) сўзларга берилиш 403
Тўртинчи офат. Баҳсу мужодала...................................... 405
Бешинчи офат. Хусумат... 410
Олтинчи офат. Вайсақилик ва такаллуф............................ 413
Еттинчи офат. Сўкиш, беҳаёлик...................................... 415
Саккизинчи офат. Лаънатлаш 419
Тўққизинчи офат. (Беодоб) ашула ва (бузуқ) шеър............. 426
Ўнинчи офат. Ҳазил-ҳузул 428
Ўн биринчи офат. Масхаралаш ва истеҳзо 435

Ўн иккинчи офат. Сирни очиш.. 437
Ўн учинчи офат. Ёлғон ваъда.. 438
Ўн тўртинчи офат. Ёлғон сўз ва ёлғон қасам 440
Ёлғоннинг ўринлари.. 446
Маориз билан ёлғондан сақланиш 451
Ўн бешинчи офат. Ғийбат 454
Ғийбатнинг маъноси ва чегараси.. 459
Ғийбат фақат тилда эмас.. 462
Ғийбатни келтириб чиқарувчи сабаблар 465
Тилни ғийбатдан тийиш йўллари....................................... 469
Қалб ғийбати ҳаром.. 475
Ғийбатнинг узрли ўринлари... 478
Ғийбатнинг каффорати 482
Ўн олтинчи офат. Чақимчилик.. 485
Чақимчиликнинг чегараси ва уни йўқотиш чоралари......... 487
Ўн еттинчи офат. Тилёғламалик.. 494
Ўн саккизинчи офат. Мақтов 497
Мақталаётган кишига нималар вожиб?................................ 501
Ўн тўққизинчи офат. Ғафлат 502
Йигирманчи офат. Авомлар саволи.................................... 505

Абу Ҳомид Ғаззолий

ИҲЙОУ УЛУМИД ДИН

(«Тавба», «Сўнгги манзил зикри», «Нафс тарбияси» ва «Тил офатлари»)

Nashriyot litsenziyasi: AI №134, 27.04.2009
Terishga berildi: 10.03.2016-y.
Bosishga ruxsat etildi: 15.04.2016-y.
Ofset qog‘ozi. Qog‘oz bichimi: 60x84 $^{1}/_{32}$.
Schoolbook garniturasi. Ofset bosma.
Hisob-nashriyot t.: 1,25. Shartli b.t.: 1,62.
Adadi: ____nusxa.
Buyurtma №

«__________» nashriyotida tayyorlandi.
100156, Toshkent shahri Chilonzor tumani 20^{A}-mavze 42-uy.

Tel.: (+99871) 217-16-77
e-mail: info@akademnashr.uz
web: www.akademnashr.uz

«____________» XK bosmaxonasida chop etildi.
100096, Toshkent shahri Bunyodkor shohko‘chasi 44-uy.